

Kurjer Łódzki

Dziennik polityczny, społeczny i literacki.

Wtorek, dnia 3 listopada 1914 r.

Wojna Rosji z Niemcami i Austrią.

PIOTROGROD. Ze sztabu Wodza Maczelnego na froncie wschodnio-pruskim wojska nasze posuwały się nieco naprzód w okręgu Władysławów—las Romintenki.

Ataki niemieckie w okręgu Bakalarzewa ustały dnia 31 października wskutek wielkich strat doznanых przez nieprzyjaciela.

Za Wisłą wojska nasze posuwały się z powodzeniem na całym froncie.

Zajęliśmy Piotrków — Opoczno—Ożarów.

Odbywały się utarczki na drodze do Opatowa, gdzie arjergarda nieprzyjacielska została przez nas obalona przyczem ujęto 400 jeńców, 5 kartaczonek i tabor.

Na Sanie pod Lezachowem, jeden z naszych pułków piechoty dosięgnął szanów nieprzyjacielskich, wdarł się do nich i korzystając z wynikłej wśród austriaków paniki, zdobył szturmem położony w pobliżu fort czasowy. — Przytem nasi wzięli do niewoli 5 oficerów, 500 szeregowców oraz zdobyto kartaczonek.

Kolumna przeciwnika, zeszedłszy z Karpat i umocniwszy się pod Nadwórna, była przez nas atakowana i odrzucona.

PIOTROGROD. W rozpoczętym 28 ub. m. decydującym ataku Niemców pod Bakalarzewem wzięto udział kilka dywizji, podtrzymywanych przez liczną ciężką artylerję. Niezależnie od pułków polowych i rezerwowych ujawniono tu udział wielu oddziałów garnizonu twierdzy Królówca a nawet Poznania.

Z żądziwiająca wytrwałością Niemcy w dalszym ciągu wysyłają do atakowania okopów rosyjskich pierścieni za pierścieniem swoich wojsk,

które szybko maleją pod ogniem piechoty rosyjskiej i kartaczonek.

Nieprzyjaciel walczy teraz z wałów utworzonych ze zwłok swoich poległych, które tworzą przed pozycjami rosyjskimi kilka równoległych linii.

Wojsko rosyjskie na wschodnio-pruskim froncie w wielu miejscach dzieli od frontu nieprzyjacielskiego jedynie wąski pas 200—300 kroków.

Na linii pomiędzy Garbatką i Iłżą a Wisłą w ciągu czterech dni do 29 z. m. wzięto do niewoli 82 oficerów i 8,000 żołnierzy, przeważnie z 5 korpusu węgierskiego. Zabrano tu 24 kartaczonek.

Wojska austriackie, cofając się pomiędzy Wisłą a Radomiem oddzieliły się od wojsk niemieckich, cofających się w kierunku bardziej zachodnim.

Za Niemcami postępuje jedynie siódma dywizja jazdy austriackiej która osłania ich odwrót.

„Kowal zawinił, a słusza-rza powiesili“.

KOPENHAGA. Jeszcze przed otrzymaniem wiadomości o rezultacie bitwy pod Warszawą, „Post“ niemiecka zamieściła artykuł, w którym dowodzi, że winę za nieudaną kampanję, ponosi armja austriacka a głównie artylerja austriacka.

Przygnębiający nastrój w Berlinie.

KOPENHAGA. Według informacji „Politikien“, ludność Berlina straciła zaufanie do komunikatów sztabu niemieckiego, skoro dowiedziała się, że odwrót z pod Warszawy spowodowany jest względami strategicznymi. Poprzednia pewność, że Niemcy wyjdą z wojny zwycięsko, zanika.

na W końcu i odległość nie jest znów tak wielka: od Lwowa do Carycyna wynosi zaledwie 1,500 kilometrów.

Ot—„dwa kroki“...
— Więc trzeba było skoczyć, a nie jechać jak w anegdotce odpari skapej Niemce dorozkarz, któremu ofiarowała niską zapłatę za przejazd z jednego końca miasta na drugi.

Na granicy Francji.

PARYZ, 1 listopada. Komunikat urzędowy:

„Nic nowego na froncie pomiędzy Nieuportem a Dieksmünde.

Niemcy dalej prowadzili zacięte ataki w okręgu na północo-wschód i na południe od Yperen. Odparliśmy wszystkie ataki, a nawet nieco poszliśmy naprzód od Yperen i bardzo wiele na wschód.

Wczesnym rankiem siłom nieprzyjacielskim, atakującym ze strony dolnej Zysu udało się oswładnąć Hollebekiem i Messyraisem, jednakże sprzymierzeni energicznemu kontratakami pod wieczór zdobyli napowrót te dwie wsi.

Na pozostałym froncie wczoraj odbywały się zacięte bitwy artyleryjskie i kilka ataków, przedsięwziętych przez nieprzyjaciela w celu odzyskania przestrzeni, zdobytej przez sprzymierzonych w ostatnich dniach. Jednakże te ataki były bezskuteczne.

Trwa dalej bardzo zacięta walka w Argonnach, gdzie Niemcy nie zdołali się posunąć.

Według danych statystycznych posiadanych przez tylnie strażę sprzymierzeńców, w ciągu jednego tylko tygodnia od 14 do 21 października wzięto do niewoli 7,683 Niemców.

Metz.

KOPENHAGA. Od kilku dni do okręgu twierdzy Metz wcale nie dopuszczają osób prywatnych.

Ocalenie króla belgijskiego.

PIOTROGROD. Telegrafują z Kopenhagi terminowo, że król belgijski cudem uniknął śmierci we Flandrii zachodniej; pocisk wybuchnął tuż obok króla.

Jak ocalał książę Oskar.

Z Kopenhagi donoszą do „Timesa“, że syn cesarza Wilhelma, Oskar — ocalenie swe zawdzięcza jedynie wadze serca.

Puik księcia Oskara ostrzeliwali Turkosi, którzy ukryli się na wierzchołkach drzew w lesie. Puik po krótkiej wymianie strzałów został doszczętnie wybity. W trakcie tej walki książę Oskar dostał silnego ataku sercowego i padł na ziemię bez przytomności. Turkosi, sądząc, że mają przed sobą już tylko trupa, pozostawili księcia na placu boju. Dopiero sanitariusze lotnego oddziału, niosący pomoc rannym, ocucili księcia z ciężkiego omdlenia.

Honorarium lekarskie i kontrybucja

Gazeta „Matin“ donosi, że po zajęciu miasta Epernay (w departamencie Marne, nad rzeką Marną) Niemcy zażądali wypłacenia im kontrybucji w sumie 175 tysięcy franków, które polecono złożyć merowi miasta w przeciągu 3 godzin.

Podczas jednej z bitew nad rzeką Marną raniony był ciężko jeden z książąt niemieckich.

Przywiczono go do Epernay, gdzie lekarze zdecydowali, iż niezbędne jest dokonanie natychmiastowej, bardzo poważnej operacji.

Sztab generalny zawezwał słynnego miejscowego chirurga francuskiego dr. Verona, zlecając mu wykonanie operacji. Dr. Veron zażądał za operację honorarium w sumie 175 tysięcy franków, które prosił wręczyć merowi miasta Epernay. Kasa armji niemieckiej natychmiast wypłaciła żadaną sumę.

—0—

Pochód zimowy na Rosję.

W ostatnim numerze czasopisma „Preussische Jahrbücher“ znany berliński pisarz Ballod rozstrząsa zagadnienie możliwości pochodu zimowego na Rosję.

Według zdania prof. Balloda pochód zimowy na Rosję zasadniczo jest zupełnie możliwym (to się samo przez się rozumie), bez względu na smutne doświadczenie Napoleona I-go.

Urzeczywistnienie podobnego projektu możliwym jest trzema głównymi traktami wojennymi.

Pierwsza droga prowadzi przez Kowno Wilno Smoleńsk, na Moskwę; druga przez Piotrogród także na Mo-

skwę; trzecia ze względów ekonomicznych najważniejsza wiedzie z Galicji przez Kijów wzdłuż Dniepra do Ekaterynosławia.

Z Ekaterynosławia wygodnie już można posuwać się na Połtawę, Charaków, Carycyn i cały okręg doniecki. (1) Gdyby armji niemieckiej udało się urzeczywistnić ten plan cały wtedy Rosja w istocie poniosła by dużą stratę ekonomiczną. Wskazany trakt trzeci ciągnie się po przez najbogatsze przestrzenie Rosji: węgiel, żelazo i zboże wywozi się stąd w olbrzymich ilościach.

„Przypuszczać należy, że Rosjanie nie zdążą wyczerpać wszystkich zapasów, w które tak obfituje południe, w ten sposób, łatwe będzie wyżyć półmilionową armję ekupacyj-

Wojna Turcji z Trójporozumieniem

Ultimatum.

LONDYN. Agencja Reutersa donosi, że państwa sprzymierzone przedstawiły Turcji notę, żądając:

objaśnienia napadu statków tureckich na porty czarnomorskie; wydalenia Niemców ze statków tureckich i

rozbrojenie krążowników „Goeben“ i „Breslau“—

uprzedzając, że w przeciwnym razie zerwą stosunki dyplomatyczne z Turcją.

Odpowiedzi na notę jeszcze nie ma, ale jest nadzieja, że tego rodzaju notą możliwe będzie zapobiedz rozszerzeniu sfery walki zbrojnej w Europie.

Wyjazd ambasadorów z Konstantynopola.

BUKARESZT. Z Konstantynopola donoszą, że ambasador rosyjski z całym personelem ambasady wczoraj wieczorem wyjechał z Konstantynopola na Sofję.

Ambasadorowie Wielkiej Brytanji i Francji, którym Porta wczoraj doręczyła paszporty, wyjeżdżają dziś na Dedeagacz.

Zaostrzenie się sytuacji.

PIOTROGRÓD. Poseł turecki wyjeżdża dziś z Piotrogradu.

W związku z ostatnimi wypadkami w poselstwach rumuńskim i bułgarskim daje się zauważyć inny

ostrój w stosunku do trójporozumienia.

Staje się rzeczą niewątpliwą, że oba te państwa wtrąca się do konfliktu.

Włochy z pewnością zajmą teraz Walonę.

W razie napadu bulgarów na Serbję wystąpią przeciwko bulgarom Grecja i Rumunia.

Kłamstwa tureckie.

BUKARESZA Z Konstantynopola donoszą, że rząd turecki ogłosił komunikat urzędowy, w którym jest mowa, że w tym czasie, kiedy eskadra turecka dokonywała manewrów na morzu Czarnem, eskadra została niespodzianie zaatakowana przez flotę rosyjską. Rząd turecki składa odpowiedzialność za rozpoczęcie działań wojennych na Rosję i mówi, że będzie w sposób jaknajenergiczniej protestować przeciwko dokonaniu przez flotę rosyjską napadów.

Agencja telegraficzna wiedeńska i berlińska obwieściły jednakowe komunikaty.

PIOTROGROD. Ogłoszono komunikat urzędowy, zaprzeczający komunikatowi tureckiemu o rzekomym napadzie floty rosyjskiej na turecką, nazywając go ordynarnym zmyśleniem.

W przededniu rewolucji w Turcji.

KONSTANTYNOPOL. (przez Odese). W tureckich kołach wojskowych i politycznych zauważyć się daje daleko sięgające niezadowolone z rządów niemieckich w Turcji.

Na tem tle zorganizowany został związek, którego zadaniem jest zwalczanie wpływów niemieckich w państwie Otomańskim. Do związku zapisało się wielu oficerów armii i floty. Organizatorem związku jest bardzo popularny w tureckich kołach wojskowych Szukri — pasza, obrońca Adrianopola.

KONSTANTYNOPOL. Były redaktor gazety „Tanin“, wice przewodniczący parlamentu, Chussein-Dża chid-bej wystąpił energicznie przeciwko polityce niemieckiej, widząc w niej nieszczęście i upadek Turcji. Tylko neutralność może uratować samostny byt Turcji.

Tajny związek „obronców ojczyzny“.

KONSTANTYNOPOL. Niemiec, baron Wangenheim, otrzymał w języku tureckim list z pogróżkami, pod-

pisany przez niejakiego Mustafę, który pisze, że należy do „tajnego związku prawdziwych obrońców ojczyzny“.

Policja i żandarmerja aresztowała wiele osób, głównie w dzielnicy ormiańskiej i dzielnicy chrześcijańskiej Peri. Aresztowano też wielu członków komitetu „daszakutium“, a między nimi wybitnego członka komitetu „Chenczak“ dr. Dzelaljanca.

Spisek przeciwko gen. Sandersowi.

KONSTANTYNOPOL. (przez Odese). Wykryto tu spisek przeciwko generałowi Sandersowi. Stwierdzono, że organizatorem spisku, jest książę Burhan—Eddin.

O główne dowództwo.

KONSTANTYNOPOL. (przez Odese). Rząd turecki prostuje wiadomość jakoby głównodowodzącym armii tureckiej mianowano następcę tronu. Rząd oświadcza, że na tem stanowisku pozostaje nadal sam sultan.

Ze sfer politycznych donoszą, że pomocnikiem głównodowodzącego — mianowany został minister wojny, Enwer—Pasza.

Podwodne łódki niemieckie dla Turcji.

ATENY. Donoszą tutaj, że Niemcy przewożą ładem do Constanzy swoje łódki podwodne rozebrane i specjalnie opakowane.

Z Constanzy łódki te mają być przewiezione do Konstantynopola.

(Constanza—miasto w Rumunii nad morzem Czarnem. Przep. Red.).

Dymisja gabinetu włoskiego.

PARYŻ. Komunikują z Rzymu na podstawie wiadomości zamieszczonej przez „Giornale d'Italia“, że Rubini na radzie ministrów proponował gabinetowi uzyskanie od parlamentu pozwolenia na pokrycie 300 milionów kosztów wojennych za pomocą nowych podatków. Salandra oraz inni ministrowie środek ten uznali w chwili obecnej za nieodpowiedni.

Minister finansów Rubini, oraz minister spraw wewnętrznych podali się do dymisji. Salandra również podał się do dymisji. Dojrzejają wypadki pierwszorzędnej wagi. Spodziewana jest akcja czynna Włoch.

BORDEAUX. Wskutek dyskusji o pożyczce wojennej gabinet włoski podał się do dymisji.

japoński generał Obba, który jest jednocześnie korespondentem najpoważniejszych pism japońskich. Dygnitarze ci stanęli w Grand Hotelu, gdzie spożyli obiad, a następnie na samochodach udali się do osady Kazimierza, gdzie jak wiadomo, w sobotę odbyła się dość poważna bitwa pomiędzy uciekającymi wojskami niemieckimi i nacierającymi na nich wojskami rosyjskimi.

Dowódca niemiecki.

Dowódcą 17 korpusu niemieckiego cofającego się z pod Warszawy przez Łódź był generał von Mackensee.

Łojalni Niemcy rosyjscy.

Na drodze pomiędzy Brzezinią i Skierniewicami znajduje się wieś Jasień, zaludniona po większej części przez kolonistów niemieckich. Gdy Prusacy zaczęli się cofać z pod Warszawy wypadła im droga przez wymienioną wieś. Zamieszkali tam Niemcy koloniści nieomieszkałi pośpieszyć z pomocą swym współbraciom i gdy się dowiedzieli, że Prusakom brak koni, wskazali im włościan Polaków, którym zarekwirovano wszystkie konie oraz zapasy sponżywe. Niemcy zaś koloniści nie stracili ani jednego konia. I mówię tu o lojalności Niemców.

Oklamywanie żołnierzy.

Do jakiego stopnia żołnierze niemieccy pewni byli zajęcia Warszawy, świadczy taki fakt: W liczbie rannych jeńców w szpitalu św. Ducha jest pruski sierżant, który znaleziony był przez sanitariuszy w polu w stanie nieprzytomnym. Po kilku dniach, przyszedłszy do przytomności, pruski wojak z przerażeniem ujrzał uzbrojonych żołnierzy rosyjskich.

— Gdzie jesteście? — zapytał Prusak swego sąsiada również Prusaka, siedzącego na łożku z obandażowaną ręką i sylabizującego jakąś polską gazetę.

— W niewoli rosyjskiej — brzmiała spokojna odpowiedź.

— Ależ to doskonale widzę z otoczenia, lecz ciekawi mnie — gdzie mianowicie?

— W Warszawie jesteśmy, kochany kolego. — Tak, tak. To wszystko jest kłamstwem, co nam mówiono w Częstochowie.

— Jak to w Warszawie? Czyżby Warszawa już zadyżali Rosjanie nam odebrać z powrotem? Nie, to chyba żartujesz sobie ze mnie.

— Wcale nie żartuję. Warszawa wcale nie była jeszcze zabrana i już chyba nie będzie, gdyż nasi się cofają.

Zgrzytnąwszy ze złości zębami, Niemiec pogrzył się w ponure milczenie.

Pomoc dla Żydów.

Oprócz pomocy ogólnej dla ofiar wojny w Królestwie Polskim, z której Żydzi korzystają, utworzono dla nich w Piotrogradzie specjalny komitet centralny, który będzie udzielał wsparcia wyłącznie Żydom. Komitet ten też organizować ma w naszym kraju specjalne żydowskie herbaciarnie i kuchnie tanie, przytulki noclegowe i schroniska, biura pośrednictwa pracy i ułatwienia kredytu itd.

Kronika.

— (e) Droga do Warszawy. Od osoby przybyłej w dniu wczorajszym z Warszawy, dowiadujemy się, że droga do Warszawy jest zupełnie wolna. Przejeżdżający powinni się w kilku miastach zaopatrywać w przepustki od władz wojskowych, lub administracyjnych.

Najwygodniej jest jechać do Warszawy przez Zgierz—Stryków—Główno—Łowicz—Sochaczew—Błonie.

— (s) Wyjazd Łodzian z Warszawy. Przeszło od trzech tygodni przebywało w Warszawie około 20,000 Łodzian.

Mieszkańcy Łodzi od trzech dni gromadnie wyjeżdżają z Warszawy tymczasowo różnymi pojazdami na Sochaczew, Łowicz i Zgierz.

— (e) Jeńcy niemieccy w Łodzi. Wczoraj z okolic Poddębic przywieziono do Łodzi 54 jeńców niemieckich, artylerzystów, kawalerzystów i piechotę. Tymczasowo jeńców 29 umieszczono w III dzielnicy milicji obywatelskiej, resztę zaś umieszczono w areszcie przy ul. Targowej.

— (s) Z przemysłu. Fabryka Szulca i Fuka rozpoczęła pracę na dwie zmiany, zatrudniając 200 robotników.

— (g) Po inkaso. Fabrykanci Łódzcy z niecierpliwością czekają na ustalenie się jakiejś takiej komunikacji między Łodzią a Warszawą, aby w ten sposób mógł wysłać swych inkasentów w głąb Cesarstwa dla zainkasowania części chociażby należności z chwilą ustalenia komunikacji pocztowej wpłyną do Łodzi znaczne sumy, które nadeszły dla firm Łódzkich, a które dotąd przechowywane są na poczcie warszawskiej.

O wysyłaniu z Łodzi do Cesarstwa towarów na razie nawet myśleć niepodobna.

— (s) Ulgi dla właścicieli restauracji. Specjalna komisja ministerjum finansów przystąpiła do opracowania przepisów, mających na celu przynieść ulgę właścicielom restauracji, piwiarni i t. p. zakładów pozabawionych obecnie prawa handlu alkoholem.

Projektowany jest zwrot osobom takim części opłaty, uiszczonej za prawo sprzedaży alkoholu, oraz ustanowienie przepisu który pozwoliłby właścicielom tych zakładów rozwiązywać umowy najmu lokali.

— (s) Policja Łódzka. Onegdaj o godz. 11 wieczorem policja Łódzka w całym komplecie wyjechała z Warszawy do Łodzi.

Personel policyjny wyjechał z Warszawy nadzwyczajnym pociągami do Skierniewic, a stamtąd podjął podwodami do Łodzi.

— (s) Z Tow. „Bykur Cholim“. Tow. pielęgnowania chorego „Bykur Cholim“ w ciągu października otrzymało różnych ofiar w gotówce na ogólną sumę 79 rb. 5 kop. oraz oddzielnie na Uzdrowisko — 14 rb. Za ofiary te, zarząd Tow. za pośrednictwem składa ofiarodawcom podziękowanie.

— (t) Konfiskata kartofli. W dniu wczorajszym na rogu ul. Zachodniej i Zawadzkiej pewien włościanin sprzedawał kartofle wyżej cen ustanowionych przez C. K. M. O mianowicie po 60 kop. za ćwiartkę. O fakcie powyższym dano znać do stałego posterunku III dzielnicy. Milicja wyruszyła natychmiast na miejsce pragnąc położyć tamę wyzyskowi. Włościanin zaczął stawiać zacięty opór, nie chcąc jechać do dzielnicy, jednakże dzielna milicja, wezwawszy do pomocy rezerwę, zmusiła kmiotka do udania się do dzielnicy, gdzie rozsprzedano mu kartofle po cenie normalnej.

Telegramy.

Nagrody Nobla.

STOKHOLM. Szwedzkie instytucje naukowe, rozdzielające nagrody z funduszu Nobla, postanowiły, wobec obecnego stanu Europy, odłożyć przyznawanie nagród tych do roku przyszłego. Przyznawanie nagród ma się odbywać na przyszłość w czerwcu, w grudniu zaś, w dzień rocznicy zgonu Nobla, ma się odbywać ogłaszanie nazwisk laureatów. Uchwały powyższe podlegają jeszcze sankcji rządu szwedzkiego.

Powrót zbiegów.

MINSK. Wobec odparcia natarcia nieprzyjacielskiego znajdujące się w Mińsku setki zbiegów z Królestwa Polskiego wracają do Warszawy.

Odgłosy wojny.

Wielkie zwycięstwo Rosjan pod Sieradzem.

Otrzymujemy potwierdzenie zamieszczonej we wczorajszym numerze wiadomości o ogromnej klęsce Niemców pod Sieradzem.

Otoczona armia niemiecka zniewolona została poddać się.

Do niewoli Rosjanie wzięli podobno cały generalny sztab niemiecki, oraz przeszło 5,000 jeńców. Dziś spodziewany jest w Łodzi transport zabranych jeńców. Znaczenie zwycięstwa tego jest nadzwyczaj wielkie, gdyż Niemcy odcięci mają w ten sposób odwrót zagranicę przez Kalisz. Niektórzy entuzjści zapewniają, że wzięty jest już i Kalisz, lecz potwierdzenia tych wieści dotychczas nie otrzymaliśmy.

Klęska Niemców pod Żurkiem.

W ubiegłą niedzielę pod Turkiem odbyła się wielka bitwa pomiędzy Niemcami i wojskami rosyjskimi. Zdemoralizowana armia niemiecka nie mogła wytrzymać szalonego natarcia zagrzanych świeżem zwycięstwem wojsk rosyjskich i pierzchała, pozostawiając na placu boju wielu zabitych i rannych, oraz 40 dział razem z parkiem i obozem. Zwycięzkie wojska ścigają Niemców w dalszym ciągu.

Przyjazd attache wojskowych.

Wczoraj o godz. 2 po południu wraz z sztabem 2 armii rosyjskiej, działającej na froncie pruskim, przybyli do Łodzi attache państw zaprzyjaźnionych, a mianowicie: angielski, francuski, 2 belgijskich, serbski i